

א
אות הח

פרק זה מבוסס על נתוני משרד החינוך ועל נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס).

להלן כמה מהממצאים העיקריים העולים מן הפרק:

- התקציב הרגיל של משרד החינוך בשנת 2007 מגיע לכ-25.9 מיליארד ש"ח.
- משנת 1990 חל גידול בתקציב הרגיל. במחירים קבועים חל גידול של 87%. עיקר הגידול חל עד אמצע שנות ה-90 של המאה העשרים ואילו משנת 1995 חלה האטה.
- עד אמצע שנות ה-90 של המאה העשרים גדל התקציב הרגיל (במחירים קבועים) במהירות גדולה יותר ממהירות הגידול במספר התלמידים. בשנים האחרונות (2003-2006) גדל התקציב במהירות קטנה ממהירות הגידול במספר התלמידים ורק ב-2006 גדל התקציב יותר מהגידול במספר התלמידים.
- מיון התקציב לפי תחומי פעולה לשנת 2007 מלמד כי 91.2% מיועדים לחינוך הפורמלי, 2.4% לחינוך הבלתי-פורמלי ו-3.2% לאמרכלות וליחידות המטה.
- המיון הכלכלי של התקציב מלמד כי 89% מהתקציב מיועדים לשכר ורק 11% לקניות ולהוצאות אחרות.
- משרד החינוך משתתף בתקציב השלטון המקומי: 27.2% מכלל תקציבי המשרד ב-2007 היו מיועדים להשתתפות בתקציבי השלטון המקומי – בעיקר בתחום החינוך הפורמלי.
- ההוצאה הלאומית לחינוך הייתה בשנת 2006 8.3% מהתוצר המקומי הגולמי, לעומת 9.3% ב-2002.
- ההוצאה השוטפת לתלמיד בשנת 2006, על-פי האומדן, נעה בין 14,000 ש"ח בחינוך הקדם-יסודי לבין 44,000 ש"ח במוסדות להשכלה גבוהה.
- ההוצאה הלאומית לתרבות, בידור וספורט ב-2006 הגיעה ל-5.5% מהתוצר הגולמי (התמ"ג).

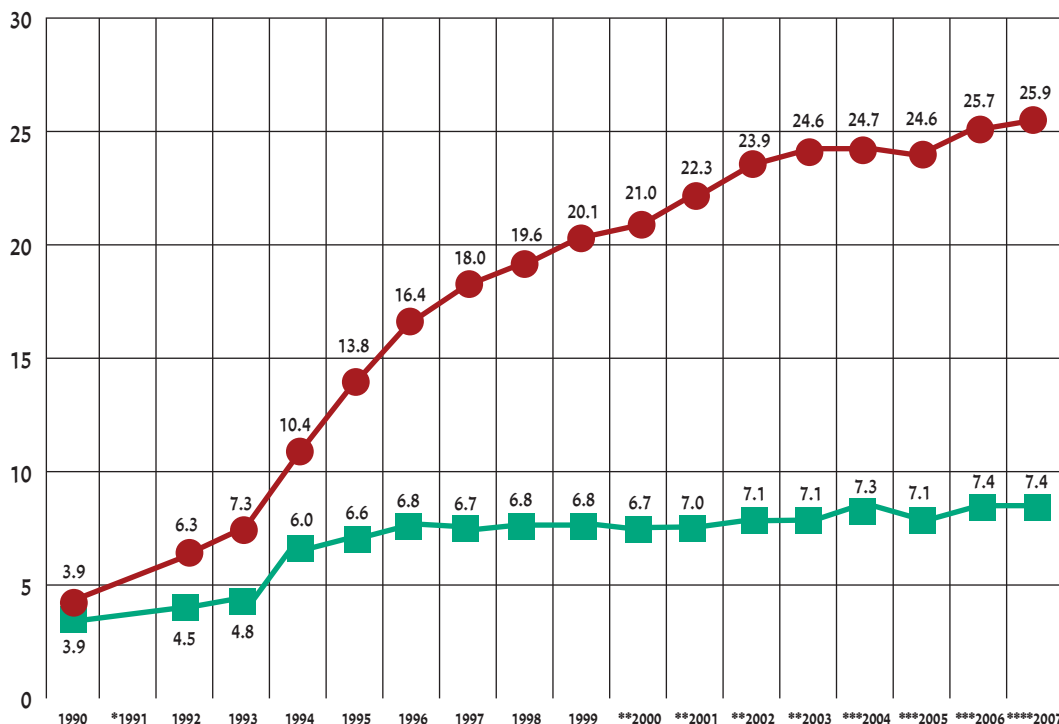

* התקציב כולל את תחום התרבות היהודית ולא כולל את יתר תחומי התרבות והספורט, אשר הועברו למשרד המדע התרבות והספורט ב-2006.

1. התקציב של משרד החינוך והשתתפותו בתקציבי גופים אחרים

התקציב הרגיל של משרד החינוך בשנים 1990-2007 (במיליארדי ש"ח)

מיליארדי ש"ח

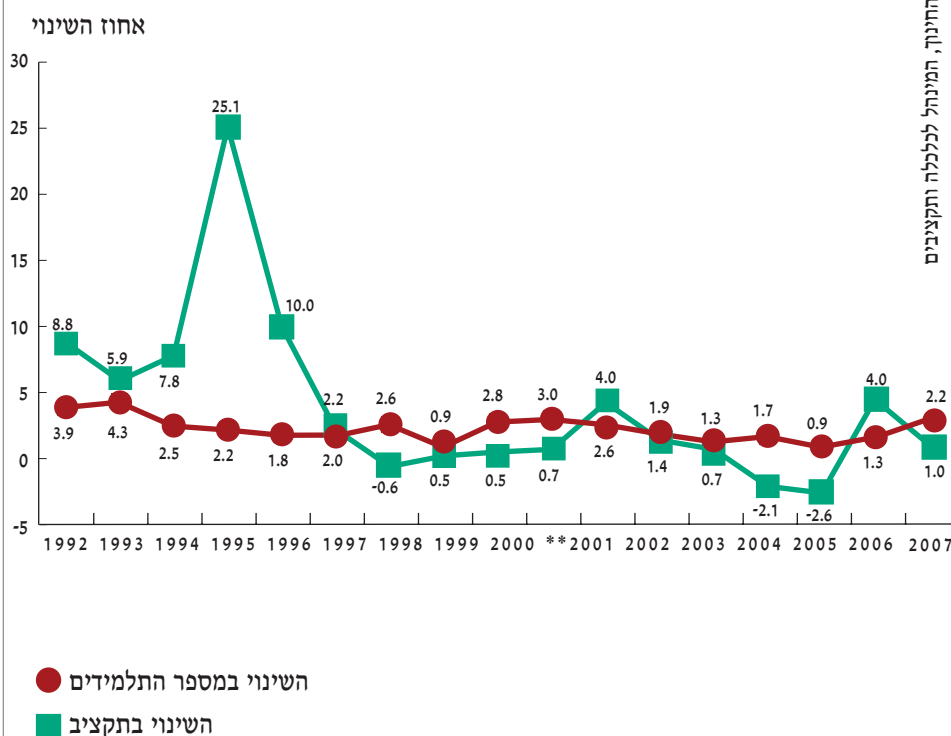

- התקציב במחירים שוטפים
- התקציב במחירים קבועים (מחירי 1990)

* שנת 1991 היתה שנת תקציב בת 9 חודשים.
 ** התקציב לא כולל את תחומי התרבות והספורט. הערה זו נכונה לגבי סעיף 1 בפרק ג'.
 *** התקציב כולל את תחומי התרבות והספורט. הערה זו נכונה לגבי סעיף 1 בפרק ג'.
 **** התקציב כולל את תחום התרבות היהודית ולא כולל את יתר תחומי התרבות ואת תחום הספורט.
 הערה זו נכונה לגבי סעיף 1 בפרק ג'.

השינוי השנתי במספר התלמידים* ובתקציב משרד החינוך, 1991-2006

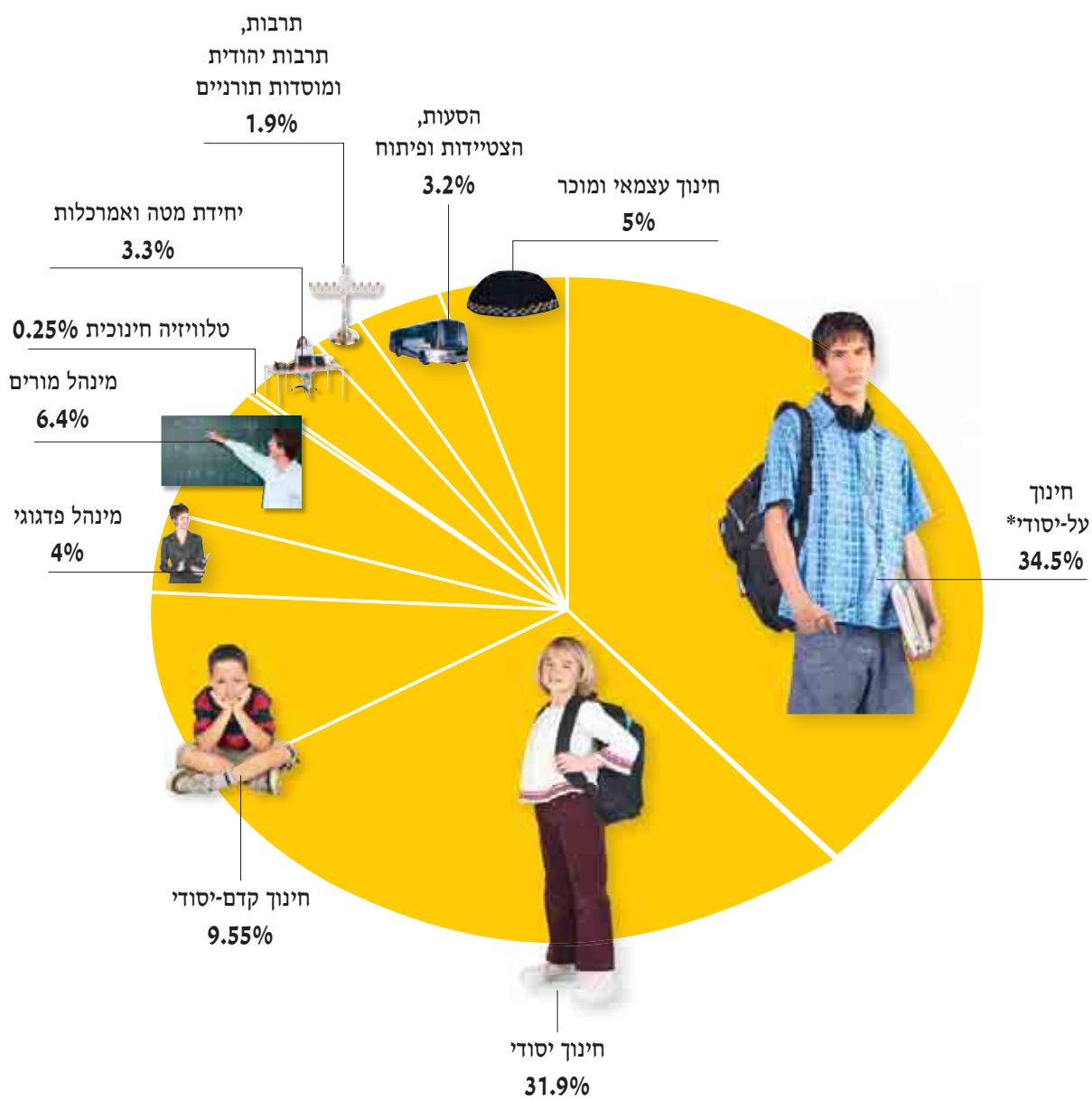
מקור: משרד החינוך, המינהל לכלכלה ותקציבים

בגרף זה נמדד השינוי (באחוזים) בכל שנה לעומת השנה הקודמת. בין 1991 ל-1996 גדל תקציב משרד החינוך (במחירים קבועים) בקצב מהיר יותר מהגידול במספר התלמידים. משנת 1997 עד 2005 גדל התקציב בקצב נמוך לעומת מספר התלמידים.

* תלמידים - תלמידים במסגרות של משרד החינוך, כולל חינוך קדם-יסודי, ציבורי, בתי-ספר, ומוסדות להכשרת מורים וגננות.
** בהשוואה בין שנת 2000 לבין 1999 נכללו תקציבי התרבות והספורט שעברו למשרד המדע, התרבות והספורט (בשנת 2000). בהשוואה בין 2001 לבין 2000 ואילך לא נכללו תקציבי התרבות והספורט.

התקציב הרגיל של משרד החינוך לפי נושאים 2007

סה"כ התקציב - כ-25 מיליארד ש"ח

מיון התקציב לפי נושאים מראה כי כשני שלישים מהתקציב (66.4%) מיועדים לחינוך היסודי והעל-יסודי.

* כולל חינוך התיישבותי

התקציב הרגיל של משרד החינוך בשנת 2007, לפי מיון כלכלי

התפלגות תקציב משרד החינוך ב-2007 (כולל מוסדות תורניים) מלמדת כי 89% מהתקציב מיועדים לשכר ורק 11% לקניית שירותים, מוצרים והוצאות אחרות*.

השכר מחולק לשכר מורים (72%) ושכר אחר (17%), הכולל שכר עובדי השלטון המקומי ושכר עובדי הציבור האחרים.

* לדוגמה, הסעות תלמידים והשתתפות בהוצאות תחזוקה ושירותים במוסדות חינוך.

תקציב הפיתוח של משרד החינוך - 2007

מיליוני ש"ח	
543	סה"כ תקציב הפיתוח
455	תקציב: לבניית כיתות
62	לחידוש מבנים
10	להצטיידות
16	רזרבה להתייקרות

תקציב הפיתוח של המשרד לשנת 2007 מסתכם בכ-543 מיליון ש"ח. לבניית כיתות מיועד סכום של 455 מיליון ש"ח, שהם כ-84% מכלל תקציב הפיתוח.

מימון בניית כיתות במערכת החינוך לשנת 2007

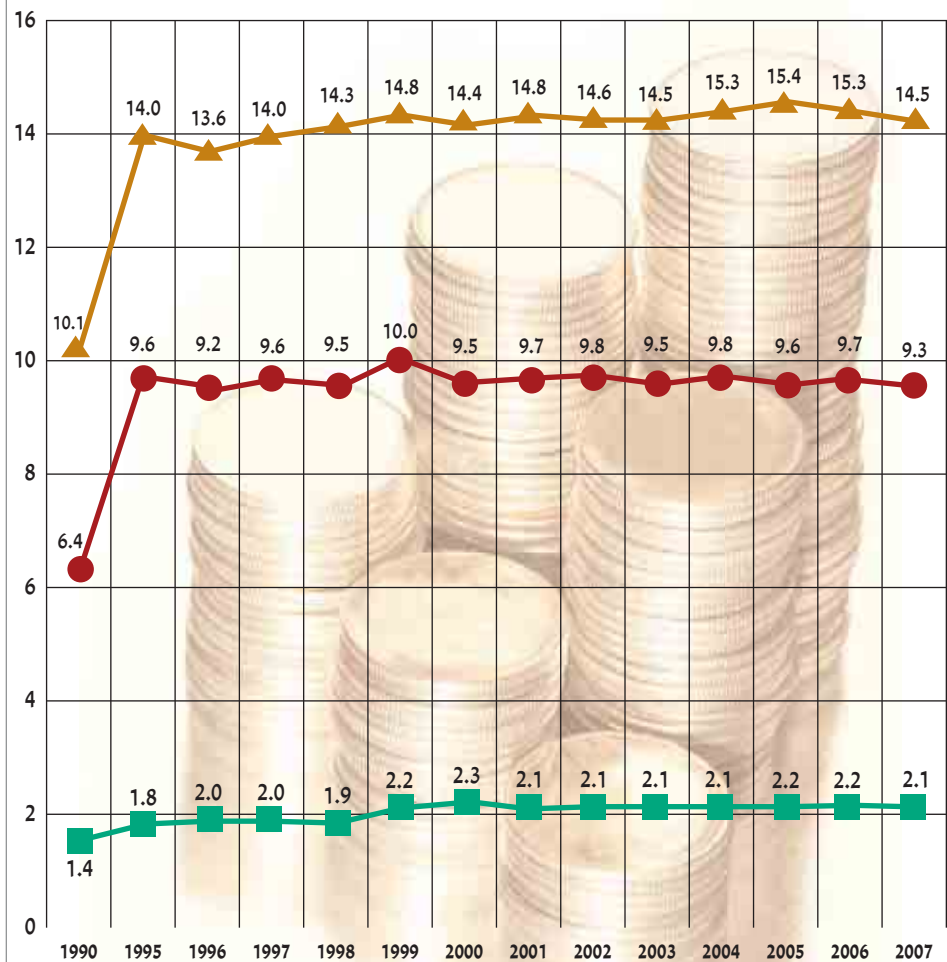
800 כיתות	בנייה במימון משרד החינוך
900 כיתות	בנייה במימון מפעל הפיס (תקציב חוץ-ממשלתי)

הוצאות הממשלה לחינוך ולהשכלה גבוהה מכלל הוצאות הממשלה (באחוזים)

מקור: עיבוד מתוך החוברת "הצעת תקציב המדינה" לשנים המוצאות, משרד האוצר

האחוז

- ▲ ההוצאות לחינוך כאחוז מהתקציב, לא כולל החזר חובות
- ההוצאות לחינוך מכלל התקציב
- ההוצאות להשכלה גבוהה מכלל התקציב

בין השנים 1990 ל-1995 חלה עלייה באחוז הוצאות הממשלה לחינוך, מתוך כלל הוצאות. מ-1995 ואילך יש יציבות בין 9.5% ל-10%. תמונה דומה מתקבלת גם כאשר התקציב מחושב ללא החזר ריבית.

בין השנים 1990-1996 חלה עלייה גם באחוז הוצאות הממשלה להשכלה הגבוהה מכלל התקציב. מ-1996 ואילך יש יציבות סביב +2%.

תקציב משרד החינוך והשתתפותו בתקציבי השלטון המקומי לפי תחומי פעולה - 2007

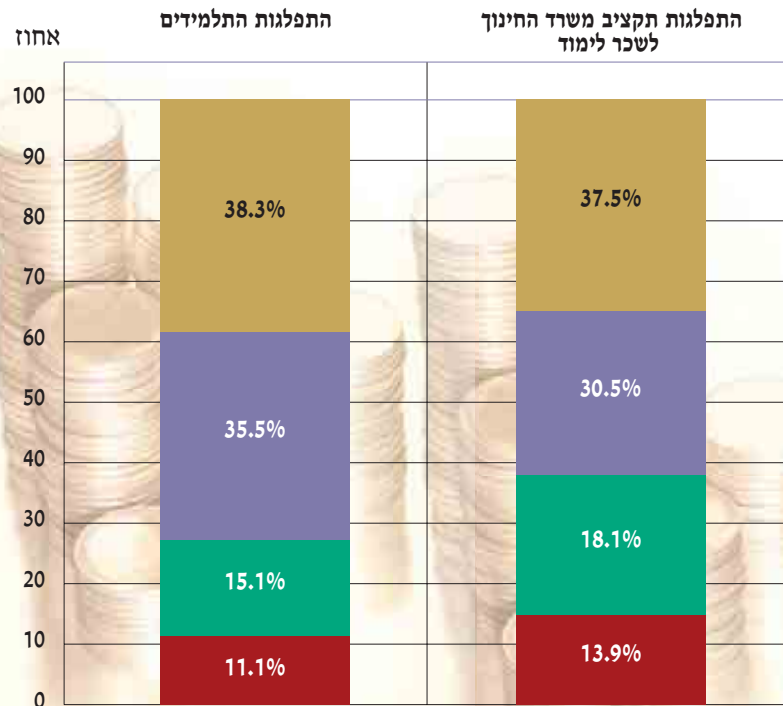
מזה: ההשתתפות בתקציב השלטון המקומי			סה"כ תקציב משרד החינוך		
אחוז ההשתתפות מכלל התקציב	באחוזים	באלפי ש"ח	באחוזים	באלפי ש"ח	
			100.0%	25,877,676	סה"כ התקציב הרגיל
			3.5%	909,318	רזרבה להתייסקריות
27.2%	100.0%	6,803,031		24,968,358	תקציב ללא רזרבה
28.6%	99.2%	6,748,240	91.2%	23,601,782	חינוך פורמלי - סה"כ
2.5%	0.58%	39,647	6.2%	1,600,526	מינהל מורים
43.5%	6.42%	436,909	3.9%	1,004,341	מינהל פדגוגי כללי
61.2%	21.41%	1,456,373	9.2%	2,381,579	חינוך קדם-יסודי
20.7%	24.27%	1,650,871	30.8%	7,963,175	חינוך יסודי
34.0%	33.55%	2,282,455	25.9%	6,710,316	חינוך על-יסודי
18.6%	5.20%	353,854		1,899,139	חינוך התיישבות*
			4.8%	1,237,243	חינוך עצמאי ומוכר**
65.6%	7.76%	528,131	3.1%	805,463	הסעות, הצטיידות ופיתוח
4.6%	0.08%	5,532	0.5%	120,328	חינוך בלתי פורמלי - סה"כ
9.5%	0.06%	5,532	0.2%	58,271	תרבות ורשות הספורט
			0.2%	62,057	טלוויזיה חינוכית
6.0%	0.72%	49,259	3.2%	819,242	אמרכלות ויחידות מטה
1.2%	0.05%	3,109	1.0%	251,059	יחידות המטה
8.1%	0.68%	46,150	2.23%	568,183	האמרכלות ועובדי משרד
			1.7%	427,006	העברות למוסדות תורניים ולתלמידיהם

בשנת 2007 משתתף משרד החינוך בתקציבי הרשות המקומית בסך של כ-6.8 מיליארדי ש"ח. סכום זה מהווה 27.2% מתקציב המשרד (ללא רזרבה). 28.6% מתקציב הפורמלי, 4.6% מתקציב החינוך הבלתי פורמלי ו-8.1% מתקציב האמרכלות ויחידות המטה מיועדים להשתתפות המשרד בתקציב השלטון המקומי.

* כולל חינוך על-יסודי בלבד.

** כולל חינוך יסודי בלבד. נושאים אחרים כמו חינוך על-יסודי, מוסדות להכשרת עובדי הוראה, גני ילדים ועוד, משולבים בתחומי פעולה אחרים. אין השתתפות בשלטון המקומי בתחום זה, מאחר והשתתפות המשרד מועברת ישירות לרשות החינוך החרדי, שרותי עזר כמו שרתים ומזכירות בבתי-הספר מתקצבים באמצעות תחומים אחרים לרשויות המקומיות גם עבור רשתות החינוך החרדי.

השתתפות משרד החינוך בתקציבי השלטון המקומי ובעלויות החינוך האחרות לתשלומי שכר לימוד בחטיבה העליונה*, תשס"ו (באחוזים)

- השלטון המקומי
- גורמים פרטיים ואחרים
- בעלויות טכנולוגיות**
- חינוך התיישבותי***

משרד החינוך משתתף בתקציבי החינוך בחטיבה העליונה לתשלומי שכר לימוד.

התפלגות התקציב בתשס"ו, לפי סדר יורד, היא כדלהלן:

כ-38% מתקציב זה מועברים לבתי-ספר בשלטון המקומי;

כ-31% מועברים לגורמים פרטיים ואחרים;

כ-18% מועברים לבעלויות החינוך הגדולות בחינוך הטכנולוגי (אורט, עמל, אמ"ת);

וכ-14% מועברים לחינוך ההתיישבותי.

השלטון המקומי והגורמים הפרטיים והאחרים מקבלים כ-68% מהתקציב, בעוד שבמוסדותיהם לומדים כ-74% מהתלמידים. הבעלויות הטכנולוגיות והחינוך ההתיישבותי מקבלים 32% מהתקציב, בעוד שבמוסדותיהם לומדים רק כ-26% מהתלמידים. ההסבר לכך שאחוז התקציב של הבעלויות הטכנולוגיות והחינוך ההתיישבותי עולה על אחוז התלמידים הלומדים בהם, קשור בעובדה כי עלות תלמיד בחינוך בתחומים אלה גבוהה מעלות תלמיד בחינוך העיוני. בבתי-ספר של השלטון המקומי ושל הגורמים הפרטיים והאחרים חלק ניכר מהתלמידים לומדים בחינוך העיוני.

* כולל כיתות ט' בבתי-ספר ארבע-שנתיים.

** אורט, עמל ואמ"ת.

*** חלק מתקציב החינוך ההתיישבותי (כ-7%) מועבר למועצות אזוריות.

עלויות שנתיות במערכת החינוך (בש"ח, במחירי תקציב 2007)

אחוז השתתפות המשרד	עלות שנתית למשרה מלאה (ש"ח)	
עובדי הוראה		
	117,360	גננת**
	130,000	מורה בחינוך היסודי***
	119,928	מורה בחטיבת-הביניים***
	136,776	מורה בחינוך העל-יסודי***
עובדים אחרים		
87%	73,726	שרת
87%	74,075	מזכיר/ה
70%	57,583	סייעת טיפולית
87%	78,746	לבורנט/ית
75%	91,108	קצין ביטחון
117%	95,134	עוזרת לגננת****
64%	146,578	פסיכולוג
100%	84,274	שומר בפנימייה
75%	103,144	קצין ביקור סדיר (קב"ס)
100%	81,823	ספרן
עלות שעת לימוד שנתית		
	3,912	בגן ילדים**
	4,333	בחינוך היסודי**
	4,719	בחינוך היסודי - חינוך מיוחד**
	4,997	בחטיבת-הביניים**
	5,699	בחטיבה העליונה***
	11,353	בבית המדרש למורים ולגננות**

* המשרות הן לנשים וגברים כאחד.
 ** עלות מלאה של מורה עובד מדינה (לעובד מדינה הזכאי לפנסיה תקציבית לא נכללה במרכיבי העלות הפרשה לפנסיה התקציבית).
 *** עלות מלאה של מורה שאינו עובד מדינה כוללת הפרשה לפנסיה ומס מעסיקים.
 **** שבוע העבודה של עוזרת לגננת הוא בן 5 ימים ויש להוסיף תשלום למחליף ליום הששי.

2. ההוצאה הלאומית לחינוך ולתרבות

ההוצאה הלאומית והציבורית לחינוך כאחוז מהתוצר המקומי הגולמי (תמ"ג)

מקור: עיבוד מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

- ההוצאה הלאומית לחינוך
- ההוצאה הציבורית לחינוך (ממשלה ורשויות מקומיות)

ההוצאה הלאומית לחינוך היתה 52.8 מיליארד ש"ח ב-2006 והגיעה ל-8.3% מהתמ"ג. מתוך זה ההוצאה הציבורית הגיעה ל-6.2% מהתמ"ג.

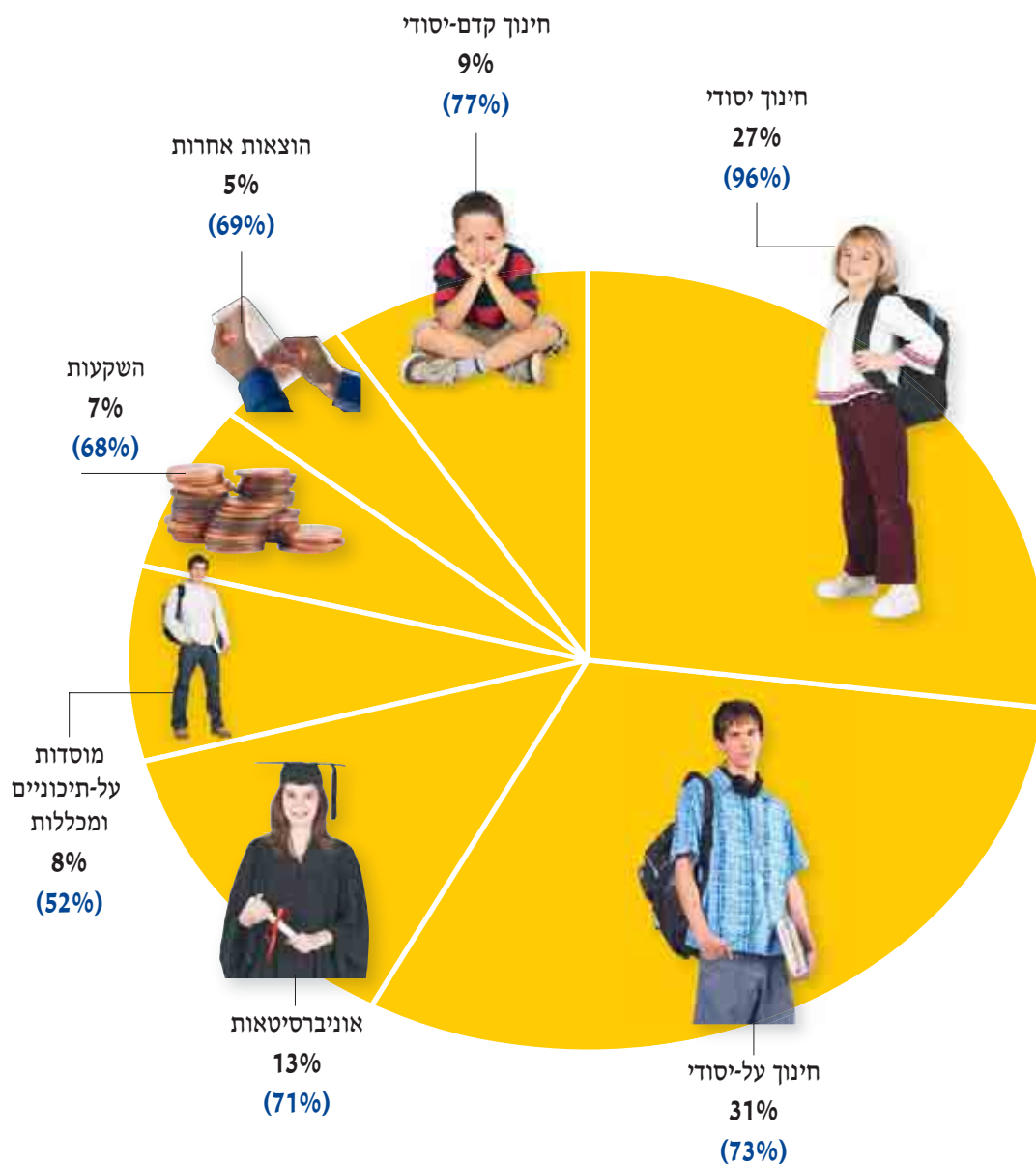
משנת 2003 ירדה ההוצאה לחינוך מ-9.3% מהתמ"ג ל-8.3%.

ההוצאה הציבורית לחינוך (ממשלה ורשויות מקומיות) ב-2006 היתה 75% מההוצאה הכוללת לחינוך, לעומת 79% בשנת 2003.

התפלגות ההוצאה הלאומית לחינוך לפי שלבי חינוך - 2003*

44.1 מיליארד ש"ח**

(79% הוצאות ממשלה ורשויות מקומיות)

כ-58% מההוצאה הלאומית לחינוך ב-2003 הייתה מיועדת לחינוך היסודי ולחינוך העל-יסודי (27% - לחינוך היסודי ו-31% לחינוך העל-יסודי). עוד 9% היו מיועדים לגני-ילדים.

לחינוך העל-תיכוני ולהשכלה הגבוהה היו מיועדים 21% מכלל ההוצאה הלאומית לחינוך (13% לאוניברסיטאות ו-8% למוסדות החינוך העל-תיכוני ולמכללות).

הממשלה ורשויות המקומיות מימנו 79% מההוצאה לחינוך.

* האחוזים בסוגריים - חלקם של הממשלה והרשויות המקומיות בהוצאה לחינוך.
** ההוצאה לא כוללת בלאי. עם הבלאי הגיעה ההוצאה ל-47.1 מיליארד ש"ח.

הוצאה שוטפת* לתלמיד לפי שלבי חינוך (במחירים שוטפים)

2006 (אומדן)		2003	2000	1996	
כלל ההוצאה	מזה, ההוצאות של משקי בית				
14,000	3,000	12,500	12,100	9,100	חינוך קדם-יסודי**
18,000	1,000	16,400	15,400	11,300	חינוך יסודי
22,000	6,000	19,900	19,200	15,600	חינוך על-יסודי
32,000	12,000	30,100	27,000	22,500	חינוך על-תיכוני
44,000	12,000	40,700	47,400	35,200	אוניברסיטאות ומכללות

ההוצאה השוטפת לתלמיד בחינוך העל-יסודי בשנת 2006 הגיעה ל-22,000 ש"ח, יותר מההוצאה לתלמיד בחינוך היסודי והקדם-יסודי.

ההוצאה של משקי הבית לתלמיד בחינוך העל-יסודי היתה כ-6,000 ש"ח בשנה זו.

* ההוצאות כוללות גם שיעורים פרטיים, אך לא כוללות ספרי לימוד ומכשירי כתיבה שניקנו על ידי משקי בית.
** כולל גני-ילדים פרטיים.

השוואה בינלאומית של ההוצאה הלאומית* למוסדות חינוך** בישראל ובמדינות OECD נבחרות, 2003

המדינות	ההוצאה לתלמיד*** במוסדות חינוך (בדולרים*)				
	החינוך הקדם יסודי	החינוך היסודי	החינוך העל-יסודי	מוסדות על-תיכוניים ומוסדות להשכלה גבוהה	ההוצאה הלאומית למוסדות חינוך כאחוז מהתמ"ג
ישראל	3,718	5,017	5,959	11,945	8.5***
ממוצע מדינות OECD*	4,959	5,055	6,936	14,598	6.3
אוסטרליה	..	5,494	7,788	12,406	5.8
דנמרק	4,824	7,814	8,183	14,014	7.0
פינלנד	4,069	5,321	7,402	12,047	6.1
צרפת	4,744	4,939	8,653	10,704	6.3
גרמניה	4,865	4,624	7,173	11,594	5.3
איטליה**	6,116	7,366	7,938	8,764	4.6
יפן	3,766	6,350	7,283	11,556	4.8
קוריאה	2,628	4,098	6,410	7,089	7.5
הולנד	5,497	5,836	6,996	13,444	5.0
ספרד	4,151	4,829	6,418	8,943	4.7
שוודיה	4,091	7,291	7,662	16,073	6.7
אנגליה	7,153	5,851	7,290	11,866	6.1

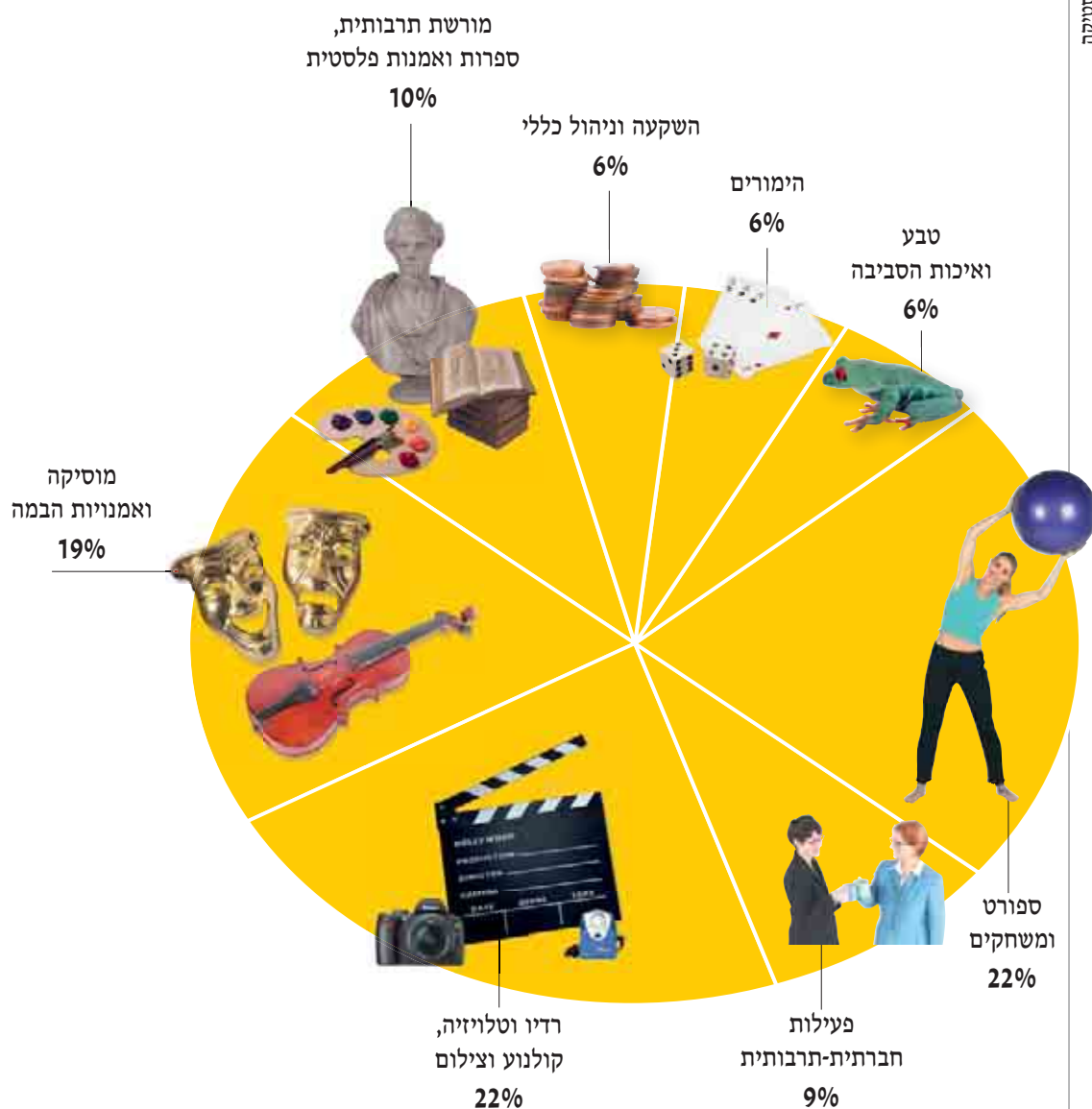
ההוצאה הלאומית לחינוך לתלמיד בחינוך הקדם-יסודי ובחינוך העל-יסודי נמוכה בישראל בהשוואה לממוצע מדינות ה-OECD. גם בחינוך הגבוה ההוצאה לתלמיד בישראל נמוכה יותר. בחינוך היסודי ההוצאה דומה לממוצע מדינות OECD.

עם זאת, ההוצאה לחינוך כאחוז מהתמ"ג (תוצר מקומי גולמי) גבוהה בישראל בהשוואה למדינות ה-OECD.

ההסבר להבדלים בין הממצאים קשור לעובדה כי בישראל יש אחוז גדול של ילדים בגילי החינוך ולכן הוצאות החינוך בישראל מתחלקות למספר גדול של תלמידים באופן יחסי.

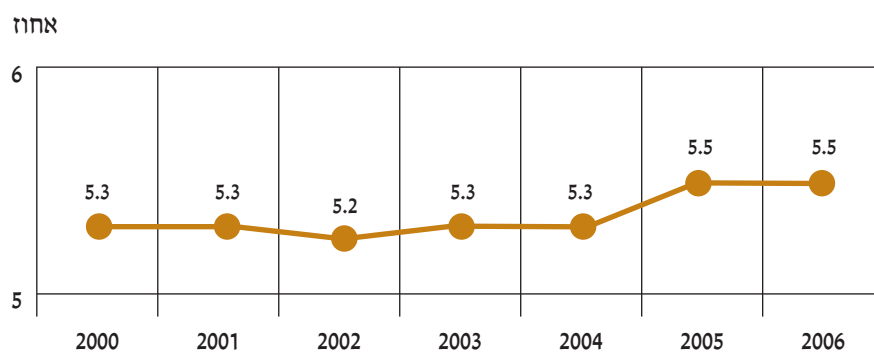
* החישוב מבוסס על כוח הקנייה בדולרים (PPP-Purchasing Power Parities).
ההוצאות לא כללו הוצאות של משקי בית לשיעורים פרטיים, לספרי לימוד ולחומרי למידה.
** מוסדות חינוך ציבוריים ופרטיים, פרט לאיטליה שלגביה נכללו מוסדות ציבוריים בלבד.
*** במונחים של תלמידים שלומדים בתכנית לימודים מלאה.
**** לתמ"ג של ישראל הוספו מיסים (נטו) על יבוא.

סך ההוצאה הלאומית - 34.6 מיליארד ש"ח

התפלגות ההוצאה הלאומית לתרבות, בידור וספורט כאחוז מהתוצר המקומי הגולמי (התמ"ג)

מקור: עיבוד מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

ההוצאה הלאומית לתרבות, בידור וספורט יציבה סביב 5.2% - 5.5% מהתמ"ג.

ההוצאה הממוצעת לתושב - לתרבות, בידור וספורט (מחירי 2000)

מקור: אומדנים של משרד החינוך על-סמך נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

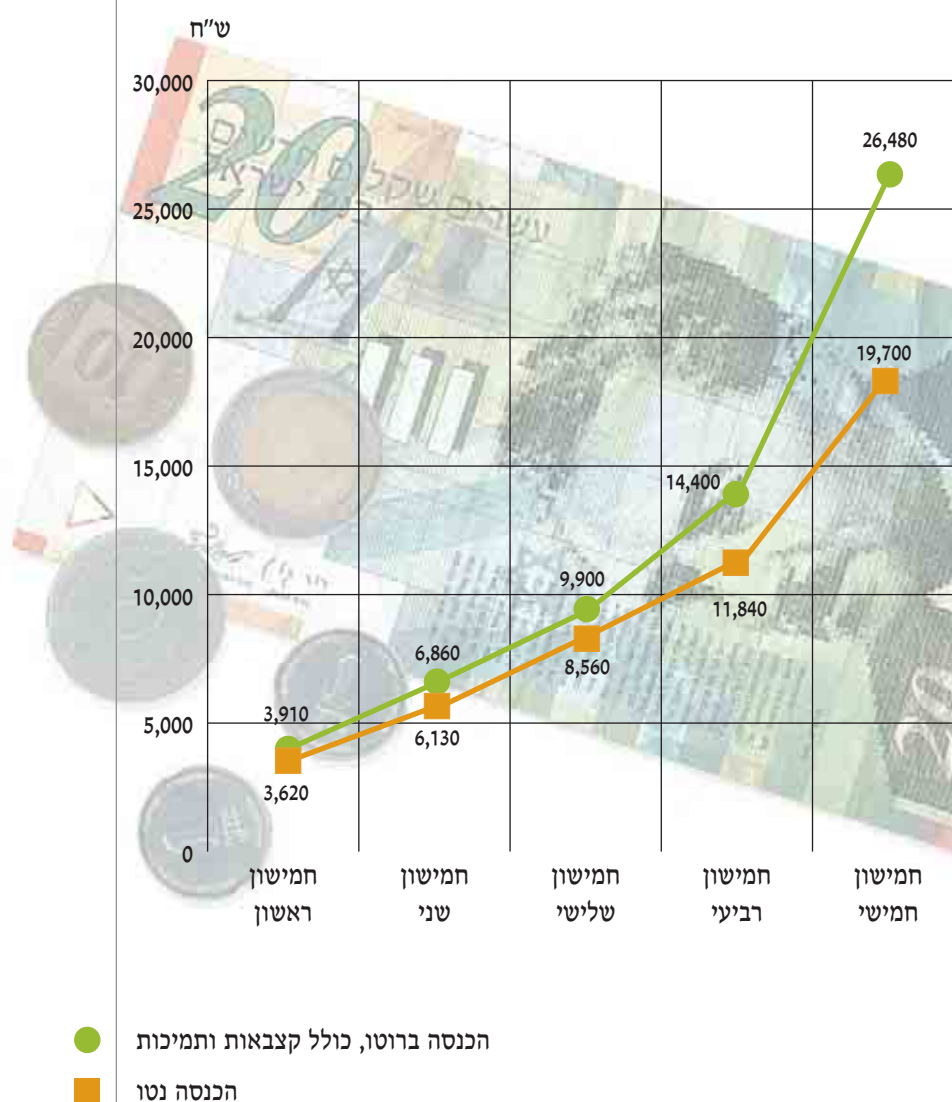

ההוצאה הלאומית לתרבות, בידור וספורט, לתושב, בשנים האחרונות עלתה על 4,500 ש"ח לתושב. יש לציין כי יותר מ-80% מההוצאה הלאומית לתרבות, בידור וספורט ממומנים על-ידי המשפחות (משקי בית).

3. ההוצאות לחינוך של משקי בית

במסגרת סקרי הוצאות המשפחה נבדקו בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה סעיפי הוצאות המשפחה ביחס להכנסותיה. יש לזכור שמשקי הבית מממנים כ-20% מההוצאה הלאומית לחינוך (ראה סעיף קודם - ההוצאה הלאומית לחינוך ולתרבות).

ההכנסה הכספית החודשית של משקי בית לפי חמישוני הכנסה נטו לסנדרטית - 2005

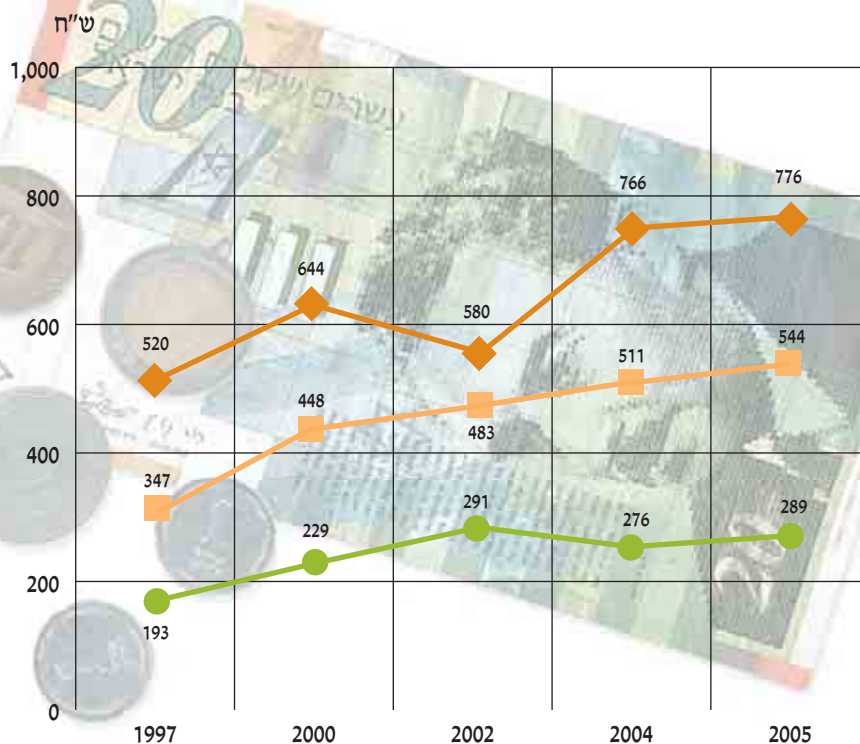

מקור: עיבוד מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

בשנת 2005 היתה (בממוצע) ההכנסה החודשית נטו של החמישון החמישי (שהכנסתו גבוהה) כ-20,000 ש"ח, יותר מפי 5 לעומת החמישון הראשון (שהכנסתו נמוכה). פער ההכנסות של ההכנסה ברוטו, כלומר לפני תשלומי החובה, בין חמישוני אלה היה כמעט פי 7. ההכנסה ברוטו כוללת את ההכנסות מקצבאות ותמיכות.

ההוצאה החודשית לשרותי חינוך של משקי בית

מקור: עיבוד מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

- ◆ חמישון עליון
- ממוצע משקי בית
- חמישון תחתון

ההוצאה החודשית הממוצעת לשירותי חינוך למשקי בית היתה כ-540 ש"ח בלבד ב-2005, המהווים 5% מכלל ההוצאות לתצרוכת למשך חודש (10,800 ש"ח בממוצע). בחמישון העליון היתה ההוצאה החודשית לשרותי חינוך כ-780 ש"ח ובחמישון התחתון כ-290 ש"ח.